

Рудяк В.О.,
аспірант кафедри трудового права
та права соціального забезпечення
юридичного факультету Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ХАРАКТЕРНИХ ОЗНАК ПОНЯТТЯ «СКЛАДНІ ЖИТТЄВІ ОБСТАВИНИ»

У статті визначено ознаки складних життєвих обставин, які закріплені у Законі України «Про соціальні послуги» та проаналізовано наукові позиції вчених з досліджуваного питання. Автором надано та проаналізовано власний перелік ключових ознак, які характеризують складні життєві обставини. Вказано на те, що ключовою ознакою таких життєвих обставин є неможливість їх подолання особою самостійно, а тільки за втручанням іншої людини чи уповноважених органів державної влади. Науковцем окремо досліджено вплив психологічного стану особистості, її емоційного самопочуття при характеристиці життєвої ситуації як складної та наголошено на важливості комплексного розгляду об'єктивних та суб'єктивних обставин, які можуть характеризувати життєву ситуацію як складну.

Ключові слова: складні життєві обставини, ознаки, соціальний захист, соціальна допомога, соціальна послуга.

В статье определены признаки сложных жизненных обстоятельствах, которые закреплены в Законе Украины «О социальных услугах» и проанализированы научные позиции ученых по исследуемому вопросу. Автором предоставлен и проанализирован свой список ключевых признаков, характеризующих сложные жизненные обстоятельства. Указано на то, что ключевым признаком таких жизненных обстоятельств является невозможность их преодоления лицом самостоятельно, а только за вмешательством другого человека или уполномоченных органов государственной власти. Ученым отдельно исследовано влияние психологического состояния личности, ее эмоционального самочувствия при характеристике жизненной ситуации как сложной и отмечена важность комплексного рассмотрения объективных и субъективных обстоятельств, которые могут характеризовать жизненную ситуацию как сложную.

Ключевые слова: сложные жизненные обстоятельства, признаки, социальная защита, социальная помощь, социальная услуга.

The article identifies the signs of difficult life circumstances that are enshrined in the Law of Ukraine "On Social Services" and analyzes the scientific positions of scientists on the subject under study. Within the division, the author provided and analyzed his own list of key features that characterize difficult life circumstances. It is pointed out that the key feature of such life circumstances is the impossibility of overcoming them by a person on their own, but only by the intervention of another person or authorized bodies of state power. The influence of the psychological state of a person, his emotional well-being in characterizing the life situation as difficult, and the importance of complex consideration of objective and subjective circumstances, which can characterize the life situation as difficult, are studied separately.

Keywords: difficult life circumstances, signs, social protection, social assistance, social service.

Рух України у напрямку забезпечення належного рівня соціального захисту населення на сьогодні розвивається досить активними темпами та охоплює значне коло громадян нашої держави. Посилення державної політики у реалізації соціального захисту населення з боку

держави обумовлено різноманітними факторами, серед яких значне місце займають євроінтеграційні процеси нашої держави у напрямку соціального забезпечення, приведення у відповідність форм соціального забезпечення до тих, які існують у високорозвинених зарубіжних державах, прагнення України до впровадження європейських соціальних стандартів захисту та соціальної підтримки у національне законодавство. Необхідність пошуків нових форм соціального захисту та соціального забезпечення обумовлене й складною політичною, економічною, соціальною, демографічною ситуацією, яка на сьогодні спостерігається в Україні та характеризується збільшенням кількості осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують відповідного захисту з боку держави та її органів. Важливим кроком у реалізації соціальної політики України є своєчасне виявлення осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах та надання їм відповідної допомоги та соціальної підтримки. Відзначимо, що проблема виявлення осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах ускладнюється відсутністю єдиного розуміння поняття «складної життєвої обставини», а тому доцільним є поглиблення наукових пошуків щодо вказаної проблематики, в тому числі й шляхом аналізу ознак, які характеризують життєві обставини як складні.

Загалом питання соціального захисту населення досліджувала значна кількість науковців, серед яких: Ю. М. Бондаренко, Ф. М. Бородкіна, Ф. Е. Василюк, І. В. Ващенко, О. С. Власюк, К. В. Денисенко, І. П. Дацюк, Б. Б. Іваненко, І. В. Рудкевич, В. В. Лаврухін, В. О. Лактінов, В. М. Литвиненко, В. В. Мамонова, І. В. Матюрін, К. С. Міщенко, Л. Ю. Новикова та інші. Проте, вважаємо, що недостатньо висвітленою є проблема виявлення осіб, які перебувають у складних життєвих обставин. Тому, метою написання статті є виділення та характеристика ознак складних життєвих обставин. Для досягнення поставленої мети у статті вирішуються наступні завдання: виділення ознак, які притаманні законодавчому розумінню поняття «складні життєві обставини», аналіз наукових позицій вчених щодо ознак та критеріїв, якими визначаються та характеризуються життєві обставини як складні та виділення власних ознак, які характеризують поняття «складні життєві обставини».

Переходячи до безпосереднього розгляду досліджуваного питання зазначимо, що під поняттям «складні життєві обставини» ми пропонуємо розуміти такі обставини у житті людини, виникнення яких обумовлено різноманітними факторами: економічними, соціальними, медичними, соціально-педагогічними, соціально-психологічними тощо, які зазвичай характеризуються раптовістю їх виникнення, мають тимчасовий характер, супроводжуються негативними емоціями, стресом, порушенням нормальної життєдіяльності людини, можуть супроводжуватись відповідним ризиком для життя та здоров'я людини, втратою чи пошкодженням майна та характеризуються тим, що особа не може самостійно подолати такі життєві обставини. Досліджуючи термінологічне розуміння поняття «складна життєва ситуація» доцільним є виділення та характеристика основних ознак, які характеризують життєву ситуацію саме як складну. На сьогодні поняття складних життєвих обставин закріплено на законодавчому рівні. Так, Законом України «Про соціальні послуги» під складними життєвими обставинами запропоновано розуміти обставини, що об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність особи, наслідки яких вона не може перебороти самостійно (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю або станом здоров'я, самотність, сирітство, безпритульність, відсутність житла або роботи, насильство, зневажливе ставлення й негативні відносини в сім'ї, малозабезпеченість, психологічний або психічний розлад, стихійне лихо, катастрофа [1]. Вказане визначення є досить стислим, оскільки включає в себе виключно наступні ознаки складної життєвої обставини: 1) порушують нормальну життєдіяльність людини; 2) характеризуються неможливістю особою самостійно подолати труднощі, які виникли. В той же час вважаємо, що складні життєві обставини мають розглядатися більш широко, оскільки визначають досить складні суспільні відносини та мають значні наслідки для людини.

У науковій літературі вченими дещо ширше здійснюється розгляд ознак термінологічного поняття «складні життєві обставини». Як приклад, Н.Б. Парфенова до «загальних» характеристик всіх складних життєвих ситуацій відносить три критерії: проблемність, труднощі і невизначеність, які визначають образ складної життєвої ситуації і стратегії її подолання [2, с. 114]. Проте, вказані науковцем ознаки, на нашу думку, характеризують виключно психологічний аспект розуміння «складної життєвої ситуації». Іншими науковцями складні життєві ситуації виражаються у наступних ознаках: порушення системи взаємодії особистості і середовища, що має негативний наслідок для життєдіяльності і емоційного самопочуття самої особистості; сприйняття цього процесу і результату як негативного, самої ситуації як проблемної в силу суб'єктивної оцінки особистістю цієї ситуації; відсутність можливості (здібності, знань, умінь або ін.) у людини для задоволення своїх основних потреб з використанням існуючого досвіду поведінки і діяльності; виникнення негативних емоцій, переживань, стресу, зниження активності, дезорієнтація, порушення соціальних зв'язків та ін., пов'язаних з виниклою ситуацією [3, с. 58-62; 4, с. 295-296; 5, с. 357-360]. Вказані ознаки складних життєвих обставин в цілому характеризують психологічний стан особистості, її емоційне самопочуття, тобто визначають суб'єктивне ставлення особи до тієї чи іншої ситуації. В той же час, врахування виключно психологічного аспекту визначення ознак складної життєвої ситуації, на нашу думку, є не зовсім доцільним, оскільки кожна особистість індивідуальна, а тому, одна й та ж ситуація для однієї людини може трактуватися як складна, в той час як для іншої – ні. Врахуванню, на наше переконання, потребує й ряд інших об'єктивних обставин, які не залежать від свідомості та психологічного стану людини, а тому розглядати об'єктивні та суб'єктивні обставини, які можуть характеризувати життєву ситуацію як складну, слід в цілому.

Щодо нас, то ми пропонуємо виділити наступні ознаки складних життєвих обставин:

1) складні життєві обставини є особливим типом життєвої ситуації, яка досить часто пов'язується із певною подією та ситуацією, яка впливає на нормальне функціонування та стабільне життя особи у суспільстві. Така ситуація характеризується для особи як «складна». Тобто, фактично передумовою для настання щодо особи складної життєвої ситуації є певна подія чи виникнення якоїсь ситуації, яка обумовила чи стала причинно-наслідковим зв'язком із певними змінами у житті людини, які мають для неї будь-які негативні наслідки. Такі події можуть як залежати від волі людини, і навпаки. З цього приводу варто погодитися із твердженням В.М. Литвиненка, який вказує на те, що складна життєва ситуація може мати людський фактор, тобто залежати від волі людини (наприклад, зневажливе ставлення, насильство) і може не залежати від волі людини (наприклад, катастрофа, стихійне лихо). Однак у будь-якому випадку не залежить від волі тієї людини, яка потрапила у складну життєву обставину [6, С. 64]. В будь-якому випадку негативна подія впливає на психоемоційний стан людини та її подальше сприйняття нормального життя та отримання відповідних соціальних благ. Зазвичай певна подія чи ситуація ділить життя людини на дві частини: життя «до» та «після» виникнення складної життєвої ситуації.

2) складні життєві обставини зазвичай виникають раптово, тобто особа не може їх передбачити завчасно. Характеризуючи раптовість виникнення складної життєвої ситуації звертаємо увагу на те, що для особи виникнення тієї чи іншої ситуації є неочікуваним, а тому остання не готова до тих чи інших змін у своєму житті. Наприклад, до раптових складних життєвих ситуацій ми пропонуємо віднести: інвалідність, захворювання особи на інфекційні та інші невиліковні хвороби (ВІЛ, СНІД, різноманітні онкологічні захворювання), раптова втрата роботи та безробіття, вимушена міграція особи з свого житла (як це було при окупації Луганської та Донецької області, коли особи змушені були залишати своє житло у зв'язку з воєнними діями та проведенням антитерористичної операції) тощо.

Проте, в той же час варто зазначити, що в окремих випадках не можна говорити про раптовість виникнення складних життєвих ситуацій, оскільки їх виникненню можуть передувати окремі дії самої ж особи, які в подальшому можуть стати передумовою виникнення складної

життєвої ситуації. Як приклад можна назвати ситуацію, коли особа починає зловживати алкогольними напоями чи наркотичними засобами, що в подальшому призводить до дефіциту її фінансів, деградації її особистості, виникнення різноманітних негативних ситуацій щодо неї та її сім'ї. Такі дії особи можуть стати наслідком втрати роботи, сім'ї, засобів для існування, позбавлення майна, житла, виникнення боргів, хвороби та інше. В таких ситуаціях говорити про раптовість виникнення складних життєвих ситуацій не можна, оскільки останні виникають поступово і характеризуються свідомим ставленням особи до ситуації, яка виникає та в більшості випадків небажанням такої особи до лікування та припинення зловживання алкогольними та наркотичними засобами. Тобто, ми маємо на увазі те, що виникненню складної життєвої ситуації може передувати ряд певних чинників та дій особи, яка у зв'язку із певними обставинами не бажає вирішувати власні проблеми своєчасно, на перших етапах їх виникнення. Такі проблеми із плином часу починають тільки загострюватись, на їх основі починають виникати інші проблеми, вирішення яких вже ставиться в залежність від попередніх проблем.

3) має тимчасовий характер, тобто характеризується відповідним проміжком часу свого існування. Можна чітко визначити час виникнення складної життєвої ситуації (наприклад, початок хвороби особи, отримання статусу безробітного, втрата майна чи близької особи) та кінець складної ситуації, коли особа долає вказані проблеми та повертається до своєї нормальної життєдіяльності. В залежності від тривалості складної життєвої ситуації їх можна класифікувати на: 1) нетривалі; 2) середньої тривалості; 3) тривалі. Ця ознака зазвичай визначається суб'єктивним ставленням особи до життєвої ситуації, а її тривалість залежить від суб'єктивних та об'єктивних чинників, які впливають на виникнення складної життєвої ситуації.

4) складна життєва ситуація супроводжується в основному негативними емоціями, стресом тощо. Ця ознака досить активно переплітається із психоемоційним станом людини, її суб'єктивним ставленням до ситуації, яка виникла, динамікою психічного стану особи у кожній конкретній ситуації. Як вказують Л.Ф. Бурлачук та Н. К. Михайлова, зв'язок суб'єктивних переживань з усвідомленням, оцінкою ступеня складності ситуації, що виникла, відбивається в психологічній теорії ситуації. Ця теорія передбачає аналіз і інтерпретацію наступних складових: 1) психологічні особливості природних ситуацій життєдіяльності людини; 2) суб'єктивна інтерпретація ситуацій; 3) прояв різних форм активності людини в рамках конкретної ситуації - поведінка, взаємодія, міжособистісні відносини, професійна діяльність і т.д. [7, с. 246]. Досліджуючи вказану ознаку варто навести й позицію І.Г. Малкіної-Пих, яка вказує на те, що суб'єктивні фактори завжди включені у ситуацію в якості її невід'ємного елементу. Життєві ситуації можуть сприйматися людиною по-різному залежно від життєвого досвіду та від об'єктивно існуючих обставин. Людина завжди перебуває у тій чи іншій життєвій ситуації. Науковець робить висновок, відповідно до якого поки ситуація природна для людини, вона утворює із нею одне ціле. Якщо ж вона сприймається як життєва проблема, тобто як певне протиріччя, то людина протиставляє себе життєвій ситуації. За такого суб'єктивного виокремлення вона стає об'єктом життєдіяльності особистості, яка при цьому виступає в якості її невід'ємного елементу [8, с. 520-525]. Важка життєва ситуація, стрес є викликом індивідуальним психічним ресурсам, основне положення серед яких займає інтелектуальний контроль, головна функція якого – сприйняття, розуміння та інтерпретація того, що відбувається [9, с. 61]. Таким чином, складна життєва ситуація завжди супроводжується особистісним підходом особи до тієї ситуації, в якій вона опинилась, суб'єктивним сприйняттям ситуації саме як складної. Такі ситуації викликають як у самої особи, так і членів її сім'ї такі негативні емоції як страх незахищеності, зубожіння, невизначеність перед завтрашнім днем, виникнення різноманітних конфліктів на ґрунті складної життєвої ситуації та неможливості її самосійного подолання тощо. Отже, при визначенні та аналізі складної життєвої ситуації обов'язково має бути врахований тип особистості людини, її психологічні особливості. Крім того, варто мати на увазі те, що при потраплянні особи у складні життєві обставини психологічний стан людини зазвичай змінюється,

а сприйняття тих чи інших явищ стає більш поглибленим та загостреним. Досліджуючи проблему психологічного стану І. В. Ващенко та Б.Б. Іваненко звертають увагу на те, що у складних життєвих ситуаціях психологічне самовідчуття людини змінюється за такими характеристиками: суб'єктивне відчуття себе у світі та в системі існуючих відносин (емоційна збіднілість, самодепривація внаслідок відгородження від зовнішнього світу); характер власної активності – організація життєдіяльності перетворюється на дезорганізованість; відчуття плину часу, його суб'єктивна характеристика (відчуття зупинки часу або його гостра нестача); фізичний стан (згортання адаптаційних функцій, відчуття постійного напруження, зростання тривоги); самозаглибленість (постійне занурення у світ власних переживань – емоційно забарвлене уявне програвання ситуацій, які відбулися, або тих, які можуть трапитися; з'ясування стосунків подумки з уявним суперником) [10, С. 36-37].

5) при складній життєвій обставині змінюється нормальне функціонування особи у суспільстві, порушується її життєдіяльність. Виникнення складної життєвої ситуації окремі науковці співвідносять із порушення нормального співвідношення між особою та суспільством, порушенням балансу у їх взаємовідношенні. Таку позицію підтримує С.В. Духновський, який вважає, що важка ситуація виникає, тоді, коли є невірноваженість в системі відносин людини з навколишнім світом; спостерігається невідповідність між прагненнями, цінностями, цілями суб'єкта і можливостями їх реалізації [11, с. 79-80]. За таких обставин у людини змінюється сприйняття світу та навколишнього середовища, погіршуються соціальні зв'язки. Аналізуючи вказану ознаку варто погодитися із думкою С. Хобфолл, який виділяє дві групи стратегій поведінки людини у складних життєвих ситуаціях: соціально-орієнтовані і загально-поведінкові. До соціально-орієнтованих відносяться вступ у соціальний контакт, пошук соціальної підтримки у значимих інших, асертивні дії, а також асоціальні стратегії (демонстрація влади, задоволення своїх потреб за рахунок інших, агресія і маніпуляції). Загально-поведінкові стратегії С. Хобфолл поділяє на активні (імпульсивність і активність) та пасивні (обережність і уникнення) [12, с. 77]. Складна життєва ситуація характеризується тим, що виникають такі фактори, які впливають на нормальну життєдіяльність людини в бік її негативного впливу на людини та її оточення,

б) досить часто складні життєві обставини співвідносяться із певним ризиком для життя людини, її здоров'я, впливають на її моральне, психологічне та психічне здоров'я. Це може бути певна хвороба людини чи члена її сім'ї, яка в подальшому пов'язується із тривалим лікуванням, неможливістю виконувати трудові функції у зв'язку із хворобою, необхідність догляду за хворим членом сім'ї, фінансовими витратами на лікування чи на тривалу реабілітацію. Така ознака складної життєвої ситуації стосується як самої особи, по відношенню до якої виникла остання, так може стосуватися і членів сім'ї такої особи. Як приклад, хвороба людини, отримання нею інвалідності, перебування її у безпорадному стані стосується безпосередньо такої людини, а також ставить у скрутне матеріальне становище членів її сім'ї, порушує їх психологічне та психічне здоров'я тощо.

7) складна життєва ситуація може характеризуватися не тільки порушенням психо-емоційного стану, а й втратою певного майна чи його частини (наприклад, при пожежі, повені, проведенням антитерористичної операцією, вимушеною міграцією, іншими підставами для втрати житла чи іншого цінного майна особи чи її сім'ї). Тобто, при виникненні складної життєвої ситуації вплив негативних факторів може бути спрямований не тільки на порушення нормального функціонування особи з боку її психологічного та фізіологічного здоров'я, а й може характеризуватися втратою відповідних матеріальних благ, які можуть бути оцінені у грошовому еквіваленті. Втрата майна чи інших благ може суттєво нашкодити людині чи її сім'ї, а отже тим самим поставити людину у скрутне матеріальне становище, порушити її нормальну життєдіяльність.

8) однією із головних ознак складної життєвої ситуації є те, що особа не може самостійно подолати такі життєві обставини. Ф.Є. Василюк в своїй роботі виходив із загального уявлення,

згідно з яким тип критичної ситуації визначається характером стану «неможливості», в якому опинилася життєдіяльність суб'єкта. «Неможливість» ця визначається, в свою чергу, тим, яка життєва необхідність виявляється паралізованою внаслідок нездатності наявних у суб'єкта типів активності справитися з наявними зовнішніми і внутрішніми умовами життєдіяльності. Ці зовнішні та внутрішні умови, тип активності та специфічна життєва необхідність і є тими головними пунктами, за якими будемо характеризувати основні типи критичних ситуацій та відрізняти їх один від одного [13, с. 5]. Неможливість подолання складних життєвих обставин може бути спричинена різними факторами: фізіологічними, психічними, психологічними, моральними, соціальними, економічними тощо. Подолання складної життєвої ситуації неможлива без сторонньої допомоги, в тому числі й допомоги з боку держави, яка може виражатися у різноманітних формах соціальної допомоги та надання соціальної послуги. Для допомоги особам, які потрапити у складні життєві обставини у кожній демократичній, соціальній державі передбачено створення відповідних органів, до компетенції яких віднесено надання допомоги особам, які потрапили у складні життєві обставини, шляхом надання їм різноманітних видів соціальних допомог, реалізації різноманітних соціальних програм з підтримки таких осіб та сімей. До ключових видів соціальної допомоги варто віднести: юридичні, психологічні, соціально-психологічні, соціально-економічні, соціально-педагогічні, соціально-побутові, інформаційні тощо. Важливого значення надається матеріальній допомозі особі, яка потрапила у складні життєві обставини.

Підводячи підсумок зазначимо, що віднесення життєвих обставин до категорії складних є досить громіздкою соціальною категорією, яка має ряд суттєвих ознак, які мають бути враховані виключно комплексно. В той же час, варто пам'ятати, що ключовою ознакою складних життєвих обставин є неможливість їх самостійного подолання особою, а тому у вирішенні складних життєвих обставин втручається держава шляхом надання відповідної соціальної, інформаційної, матеріальної та інших видів допомоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про соціальні послуги : Закон України від від 19.06.2003 № 966-IV (із змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45. С. 358.
2. Парфенова Н. Б. О подходах к классификации и диагностике жизненных ситуаций // Вестник Псковского гос. ун-та. Серия: Социально-гуманитарные и психолого-педагогические науки. 2009. № 9. С. 109–117
3. Змановская, Е.В. Девиантология: (Психология отклоняющегося поведения). Учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений 2-е изд., испр. М.: Изд-ий центр «Академия», 2004. 288 с.
4. Либин, А.В. Дифференциальная Психология: На пересечении европейских, российских и американских традиций / М.: СмыслПерСе, 2000. 532 с.
5. Рыбников, В.Ю. Психологическое прогнозирование надежности деятельности специалистов экстремального профиля: Дисс. д-ра психол. наук: 19.00.03 / В.Ю. Рыбников. М., 2000. 436 с.
6. Литвиненко В. Підстави надання соціальних послуг. *Трудове прав та право соціального забезпечення. Юридична Україна*. 2013. № 8 С. 62-65
7. Бурлачук, Л. Ф., Михайлова, Н. К психологической теории ситуации. *Психологический журнал*. 2002. № 1. С. 5- 18.
8. Малкина-Пых. И.Г. Экстремальные ситуации / М. : изд-во «Эксмо», 2005. 960 с.
9. Холодная М. А. Интеллектуальные способности и стратегии совладания. *Психологический журнал*. 2010. Том 31. № 4. С. 59–68

10. Ващенко І.В., Іваненко Б.Б. Психологічні ресурси особистості в подолання складних життєвих ситуацій / Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології. 2018. Випуск 40. С. 33-49.

11. Духновский С.В. Психологическое сопровождение подростков в критических ситуациях: учеб. пособие. Курган, 2003. 124 с.

12. Александрова Л.А. Связь механизмов психологических защит и совладания с акцентуациями характера, типом темперамента, эмоциональной компетентностью и агрессивностью. *Вестник Кемеровского государственного университета. Серия «Психология»*. 2008. № 4. С. 75–83.

13. Василюк Ф.Е. Психология переживания / М., МГУ, 1984. – 200 с.

УДК 349.2

Табачник П. Я.,
студент Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ РЕКРУТИНГУ ПРИ НАБОРІ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто процес здійснення внутрішнього рекрутингу в сучасних організаціях, його етапи, проаналізовано переваги та недоліки зовнішнього і внутрішнього рекрутингу, описані методи пошуку кандидатів. Запропоновано аналіз ефективності внутрішнього рекрутингу.

Ключові слова: внутрішній рекрутинг, переваги та недоліки внутрішнього рекрутингу, етапи процесу внутрішнього рекрутингу, профіль посади, методи оцінки кандидатів, ефективність внутрішнього рекрутингу

В статье рассмотрен процесс осуществления внутреннего рекрутинга в современных организациях, его этапы, проанализированы достоинства и недостатки внешнего и внутреннего рекрутинга, описаны методы поиска кандидатов. Предложен анализ эффективности внутреннего рекрутинга.

Ключевые слова: внутренний рекрутинг, преимущества и недостатки внутреннего рекрутинга, этапы процесса внутреннего рекрутинга, профиль должности, методы оценки кандидатов, эффективность внутреннего рекрутинга.

In the article the process of realization of internal recruitment in modern organizations, its stages are considered, dignities and failings are analyzed external and internal recruiting, the methods of candidates search are described. The analysis of internal recruiting efficiency is offered.

Keywords: internal recruiting, advantages and disadvantages of internal recruiting, stages of the internal recruiting process, job profile, candidate evaluation methods, internal recruiting effectiveness

Робота з кожною соціальною мережею, не дивлячись на спільний алгоритм, є різною. Для окремо взятої платформи існує своя специфіка взаємодії. В узагальненому вигляді їх особливості, дають уявлення про базові характеристики кожної з них. Використання соціальних мереж останніми роками набирає стрімкого розвитку. Тенденція та популярність з кожним роком збільшується. Якщо взяти до уваги Україну, то згідно з даними внутрішньої статистики Facebook, за останні 12 місяців кількість українських користувачів соціальної мережі зросла на 67% - з 6,6 млн до 11 млн. Найбільше зростання відбулось в травні 2017 року, коли «ВКонтакте» і «Однокласники» потрапили під санкції.

Під час роботи з цією мережею HR-менеджеру варто враховувати, що Facebook має певні функціональні обмеження для користувачів: так, якщо система відзначає аномальну активність (розсилка об'яв у групі або особисті повідомлення, а також активні комунікації одночасно з кількома десятками нових людей), вона може блокувати профіль.

LinkedIn є найбільшою в світі мережею професійних контактів, яка налічує сотні мільйонів учасників і постійно розширюється. Сайт доступний на 24 мовах світу. Мережа LinkedIn особлива